

Kâr Hadleri

Prof. Salâhattin Tandal
Türk Eczacıları Birliği
Merkez Heyeti Reisi

Türk Eczacısı, bilhassa eczane sahibi eczacı bütün gayret, feragat ve fedakârlıklarına rağmen medenî alemdeki meslekdaşlarına tanınan hakları bir türlü elde edememektedir.

Bu şubenin inkişafı için sarfedilen bütün gayretler yanlış bir zihniyet duvarına çarparak daima heba olmakta, yaratılmak istenen imkânlar mütemadiyen baltalanmakta, bunun neticesi olarak da bir çok kazalarımız eczanesiz kalmış bulunmakta ve halk sağlığı gibi memleketin temelini teşkil eden bir unsur selâhiyetsiz ellerde zedelenmektedir.

Meslek teşekkürümüzün en yüksek kademesinde hizmet gören nâçiz bir meslekdaş ve bu aziz vatanın bir evlâdı olarak âmme sağlığının karşı karşıya bulunduğu büyük tehlikeyi ortaya koymayı ve vahim akibetlerini bertaraf etme çarelerini incelemeyi birinci plânda gelen bir meslek ve memleket vazifesi telâkki etmekteyim.

Eczacılığı yerinde saydıran ve dolayısı ile hizmetlerini köstekleyen ve neticede halk sağlığını tehdit eden amiller çeşitlidir. Bunların başında yanlış idarî mülâhazalar, bir takım kaprisler, diğer bazı meslek müntesiplerinin istirkap duyguları ve mesleğe müstakil bir hüviyet verilmiş bulunması gelmektedir. Daha kuruluşunda ters bir istikamet verilmiş olan bu aziz meslek, sayılan hâilleri bir türlü bertaraf edememekte, kalkınmasını adeta maksatlı bir şekilde baltalayan bir zihniyetin kurbanı olarak bucalayıp durmaktadır.

Avrupa, Orta ve Yakın Şark eczacılığını yakinen tetkik etmek fırsatına nail olduğum için mukayese imkânlarına sahip bir meslekdaş olarak memleketimizde bu aziz mesleğe reva görülen haksızlıklara tahammül ve bunun halk sağlığına vaki korkunç inikâsına göz yummak elden gelmiyor.

El kesesinden hovardalık yaparcasına etrafa saçılan eczacının hakları nasıl istirdad edilecektir? Bu hakları haksız olarak iktisab edip kullanan nâehil ellerin halk sağlığına verdiği zararlar ne zaman ve nasıl önlenebilecektir? Kısa bir zaman evvel Ankara hastahanelerinden birinde haksız olarak eczacılık vazifesi gören bir şahsın hatasını iki masum vatan evlâdı hayatları ile ödemediler mi?

Eczacılık hakkındaki yanlış zihniyet tashih edilmedikçe bunun böyle sürüp gitmesi kaçınılmaz bir akibet olarak ortada duracaktır. Eczacılığın hekimlik gibi, mühendislik ve mimarlık gibi yüksek tahsille elde edilen serbest bir meslek olduğunu unutturan saik bir meta (ilâç) mukabilinde para alınması, adeta bir alış veriş yapılıp gibi görülmesi nedir? Böyle olmaması lâzım. Çünkü bu iş bütün dünyada aynı şekilde icra edildiği halde hiçbir yerde memleketimizdeki gibi telakki edilemez.

Eczacıdan istenen mükellefiyetler başka bir meslek müntesibinden istenmemektedir. Meselâ: serbest hekimlik de halk sağlığı ile ilgili bir âmme hizmeti olduğu halde nöbet yalnız eczacıdan istenmektedir. Fakat bu külfet karşılığı eczacıya bir hak tanınmamaktadır. Diğer bir misal: Eczanelerde nadiren ihtiyaç hissedilen fakat lâzım olduğu zaman mevcudiyeti bir hayatı kurtaran öyle kalemler vardır ki bunlara bağlanan sermaye bir hayli yekûn tutmaktadır. Bu gibi ilâçlar ekseriya miatlıdır da. Zamanı geçince atılır ve yerine yenileri ikame edilir. Eğer eczacılık bir meslek icrası değil de alelâde bir alış veriş ise eczacının da, sırf ticarî bir zihniyetle geçer akça' kalemleri alıp satan ve sermayesini mütemadiyen devreden iş sahalarında olduğu gibi, hareket etmesi icab etmez miydi?

Dahası da var. Bu nevi meslekî mükellefiyetlere mukabil bir nimet gösterilmesi icap ederken eczacıya, perakendecilere tanınan haklar dahi çok görülmektedir. Meselâ: K/1051 sayılı kararnamenin dördüncü maddesinde perakendeci için beş türlü masraf unsuru kabul edildiği halde, görünüş itibarı ile aynı işi yapmakta olan eczacıya, bunlardan yalnız birisi yani faturada yazılı mübayaa fiatı üzerinden bir hak tanınmaktadır.

Keza K/1038 sayılı kararnamenin 12. notunda perakendeci için elli kuruşun altındaki metaa, haklı olarak % 50 kâr haddi tanındığı halde eczacı bundan da mahrumdur.

Eczacının halk sağlığı için lüzümlü bir müessese olduğu kabul etmeyen yoktur, fakat bunca mükellefiyet ve mesuliyetleri olan eczacıyı ayakta tutmak için ona bazı hakların tanınması hususu gelince bu sakim zihniyet halktan tutun da idare adamlarına ve matbuata varıncaya kadar bilaistisna herkese hakim oluvermektedir. Eczacı uyumasın - sanki melâ-ikeymiş gibi - gece bankosunun başında beklesin. Fakat ona, yüklenen külfete mukabil, hiç bir nimet tanınmasın. Eczacı Pazar ve bayram günleri işinin başından ayrılmasın: sanki o da bu cemiyet içinde yaşayan bir

vatandaş değilmiş gibi - Fakat bu fedakârlık hiç bir surette değerlendirilmesin. Karşılıklı münakaşalarda teslim edilen bu haklar bir esasa bağlanmak istenince içat veya teemmül edilen şu veya bu sebeplerle daima muallakta bırakılmakta, ihkakı haktan kaçınılmaktadır.

Eczacılığın ayakta durması halk sağlığı ile çok yakından ilgili bir meseledir. Muasır medeni memleketlerin bu hususu nasıl temin ettiklerini tetkik edelim: Bu mesleğin icrası için evvelâ tahsil ve ilmi derecede sermaye gelmektedir. İşin birinci safhası birçok aksaklıklarına rağmen memleketimizde kısmen olsun bir esasa bağlanmıştır. Bu husus ayrı bir tetkik mevzuudur. İkinci safhasında ise bu gün bizde açılan müesseseyi idame imkânları hemen hemen kalmamıştır. Bugünkü şartlara intibak ve dünyaca kabul edilmiş kıstaslar tatbik edilmesse eczane ayakta duramaz. Bütün medeni alem bu işi makul bir esasa bağlamış bulunmaktadır.

Bu vesile ile dünya eczacılık âleminin müstahzarlar için tanıdığı kâr hadlerine toplu bir nazar atalım:

ALMANYA'DA: Alış fiyatı üzerinden 1 Marka kadar % 70

1 ilâ 2.5 Marka kadar % 64

2. 65 ila 9. Marka kadar % 60

9.61 ila 15 Marka kadar % 50

16.67 ila 25 Marka kadar % 45

28.12 ila 40 Marka kadar % 40

40 Marktan yukarı % 33 1/3

Serum, vaksin ve salvarsan müstahzaratı % 40

AVUSTURYADA: 10 Şiline kadar % 64

10.26 — 30 — — % 60

32.01 — 100 — — % 50

100 şilinden yukarısı için % 45 ilâve edilir.

DANİMARKA: 2 Kurona kadar % 80

2 kuronu aşarsa 3. kurona % 70

3 kuronu aşarsa 4. K. ve kesirlerine % 60

4 — — 5. — — — % 50

6 Kuronu aşarsa ilk 2. kurona % 80, 3. kurona % 70, 4. kurona % 60 5. ve 6. kurona % 50.

NORVEÇ: Çok karışık bir usuldür. ayrıca masraf unsurları ilâve edilir. Bilâhare Danimarka yüzdelerine benzer bir sistem tatbik edilir.

İSVEÇ: 200 — Öre ye kadar % 80

200 — 300 Öre arası % 60

300 — 600 — — % 50

600 den yukarısı % 40

İSVİÇRE:	2 franga kadar	% 45
	2.10 — 3.50	% 40
	3.60 — 20	% 37 1/2
	20.10 dan yukarı	% 33 1/3

AMERİKA : Muayyen bir kâr haddi yoktur. tamamen serbest bırakılmıştır.

FRANSA : Muhtelif müstahzarlar için muhtelif kâr hadleri kabul edilmiştir. Nisbetler: % 50, 41 1/2, 23 1/3 dür.

LÜBNAN : Alesseviyye % 44

İlâç sarfiyatı fevkalâde yüksek olan daha bir çok memleketlerde eczacıya tanınan kâr haddi asgarî % 33 1/3 dür. En yüksek fiatlı bir müstahzar için dahi bu haddin altına inilmez. Çünkü eczacının bir satıcı olmadığını bütün bu memleketler anlamış bulunmaktadırlar. Çünkü eczacıdan istenen zahirî görünüşü ile eczacılığa benzeyen hiç bir iş sahibinden istenmez. Bu sebeptendir ki bütün dünyada bu mevzu halledilmiş, külfet ve mesuliyetleri takdir edilerek hak ettiği nimet tanınmıştır. Memleketimizde boğaz tokluğu denemeyecek bu günkü kâr hadlerini dahi çok gören bir zihniyet henüz hakim bulunmaktadır. Bunun en yakın tezahürüne son günlerde şahit olmuş bulunuyoruz.

4 Ağustos kararlarından sonra Dolara ödenen prim yüzünden ecnebi müstahzar fiyatları, diğer bütün ithal malları gibi % 220 nisbetinde bir artış gösterdi. Sanki bu artışın amili eczacı imiş gibi derhal ona çatılmaya başlandı. Ve... Akla ilk gelen tedbir eczacının kâr haddini indirmek düşüncesi oldu. Bu belki de bir 'eşek ve palan' hikâyesi idi. Zaten eczacı, memleketimizde, ötedenberi bir "abalı" dır. Bu meslek müntesipleri buna alıştı. Eczacılığın bizde nasıl telakki edilmekte olduğunu yakinen bilmekte olan meslek teşekkülümüz 4 Ağustos kararlarının hemen akabinde harekete geçmiş, hem mesleği yeni bir darbeden korumak ve hem de hakiki bir ucuzluk temin ederek halka hizmet etmek amacile, ilâçla ilgili bütün meslekî cemiyetleri toplayarak müspet ve isabetli kararlar aldı.

Yapılan tetkikler neticesi ecnebi müstahzarlar için ana firmalardan fiyat indirmeleri talep etmek ve gümrük tarifelerinde sınıf değiştirmek suretile mühim tenezzüller vukua geleceği, yerli müstahzarlar için de masraf unsurlarında indirmeler yapmak suretiyle bu gayeye hizmet edilebileceği anlaşıldı.

Ankara'da ilgili vekâletler temsilcileriyle yapılan müşterek toplantılarda, üzerinde durulan çarelerde mutabakat hasıl oldu. Bu suretle kâr hadlerini indirme yolile elde edilecek tenezzüllerden daha mühim işlerin tahakkuk edeceği anlaşılaraq evvelce vekâlet tarafından hazırlan-

mış olan kararname Başvekâletten geri alındı ve yirmi liranın üstündeki ithal malı müstahzarlara tatbik edilecek kâr haddini tesbit eden yeni bir kararname üzerinde muḩabakata varıldı.

Bu kararname beklenirken, 25 Mart 1959 tarih ve 10168 sayılı resmî gazetede, mesleğimizi de içine alan K/1209 sayılı kararname intişar ediverdi.

Eczacılık yapmağa imkân bırakmayan ve meslekte yıllardır teessüs etmiş bulunan etiket an'anesini de yıkararak tam bir hercü merç yaratan bu yeni kararnâmenin tevliid ettiğı mevlidi bütün meslekdaşlarca bilinmektedir.

30 Mart'tan 2 Nisana kadar Ankara'daki temaslarla evvelce muta-bakata varılan kararnameye dönmeğ mümkün oldu.

Geçen bir ayı mütecaviz devre mesleğe büyük maddî zararlar telid etmiş olmakla beraber telâfisi mümkündür. Fakat meydana getirdiğı hercü merç daha uzun bir zaman devam edecektir. Zamanla bu da kabîli tashihtir. Lâkin bu olaylar mühim bir hakikatı ortaya koymaktadır:

Memleketimizde eczacılığın mahiyeti bilinmemektedir. Bu meslek hakkında yanlış bir zihniyet hakimdir. Temaslarımız sırasında ilgili vekiletlerin gösterdikleri samimî anlayıştır ki K/1209 sayılı kararnameyi tadil imkânını vermiştir.

Meslek teşekkülümüzün, memleket ve meslek hayrına sarfedilmesi icap eden enerjisi aylardanberi bu yanlış zihniyet yüzünden meydana gelen bir aksaklığı izale için heder olmuştur. Vaziyetimiz kaybolan eşeğini - o da kör topal bir halde - bulan köylünün haline pek benzemektedir.

Bu memlekette eczacılığa lüzum varsa - ki biz buna kuvvetle inanıyoruz - bu mesleği icra edilebilir bir hale getirmek için gerekli nizamı tesis etmek icap etmektedir. Bu suretle değil kazalarda, nahiyelerde bile halk sağığı hizmetindeki mevkiimizi almak imkân dahiline girecektir. Eczanede bir değil bir kaç diplomalı eczacının çalıştığını gördüğümüz gün halk sağığının teminat altına alınmış olduğuna inanabiliriz. Bu teminat ise muasır memleketlerde olduğu gibi eczacının hakkını eczacıya vermekle mümkün olacaktır. Aksi takdirde husule gelecek sarsıntının halk sağığına akisleri çok büyük bir vehamet arzedecektir.

Prof. Salâhattin Tandal